

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dalby præstegård, matrikel 1

Præstø amt, Fakse herred, Sønder Dalby sogn - kildeafskrift doneret af Arne Hansen, Hadsund

Ifølge Matriklen i 1680 var gårdens hartkorn angivet til 6 – 4 – 0 – 0.

Præsterækken

Berthel Pedersen	1536 - 1564
Hans Mariager	1564 - 1576
Poul Nielsen	1576 - 1596
Mads Madsen	1596 - 1601
Jørgen Lauritsen	1601 - 1616
Niels Desiderius Foss	1616 - 1652
Hans Claussøn Rosing	1652 - 1660
Peder Rasmussen Nøring	1660 - 1687
Hans Pedersen Svane	1687 - 1719
Vilhelm Jakobsen Lindam	1719 - 1758
Hans Ludvig Pontoppidan	1758 - 1770
Hans Hansen Schousboe	1770 - 1798
Hannibal Brandt	1798 - 1831
Ludvig Ferdinand Luplau	1831 - 1837
Carl Niels Edvard Markussen	1838 - 1859
Emil Anton Conrad Olsen	1859 - 1872
Andreas Laurits Carl Listov	1872 - 1889
Harald Ludvig Petersen	1889 - 1890
Helmer Blom	1891 - 1914
Gutzon Peter Münster	1914 - 1932
Jørgen Christian Nissen	1932 - 1940
Arne Majvang	1940 -

Oplysningerne om præsterne er baseret på Arne Majvangs bog Dalby og Tureby sogns historie.

For de første 4 præsters vedkommende kendes kun deres tiltrædelse og deres død.

Jørgen Lauritsen

Født ? død 1616

Præst fra 1601 til 1616

Jørgen Lauritsen var gift med Margrethe Pedersdatter, med hvem han fik 6 børn.

I 1606 brændte præstegården, og der blev opført en ny 4 længet gård, den nye gård blev holdt særdeles godt, for ved et syn i 1792 hedder det: "Efter at vi have besigtiget alt, forefandt vi intet steds nogen mangel eller brøstfældighed undtagen på bryggershusets loft, hvor der behøves et halvt tylt bræder til reparation".

Jørgen Lauritsen døde i 1616, hvorefter efterfølgeren måtte gifte sig med enken, så var hun forsørget.

Niels Desiderius Foss

Født 1589 død 1652

Præst fra 1616 til 1652

Niels og Margrethe fik 3 børn, inden hun døde i 1643, 48 år gammel. Niels giftede sig igen og nåede at få 8 børn mere, inden han døde i 1652.

Hans Claussøn Rosing

Født 1625 død 1699

Præst fra 1652 til 1660

Hans var født i Norge, og han var lige kommet hjem fra en 3 årig udenlandsrejse, da han blev indsat som præst.

I 1658 nåede de svenske soldater til Dalby efter at have afbrændt Egede by. I Dalby skete ingen afbrænding, men der blev kraftigt plyndret, hvilket også gik ud over præstegården.

Efter 8 år i Dalby/Tureby blev Hans Rosing forflyttet til Kalundborg, han blev senere biskop i Norge.

Peder Rasmussen Nøring

Født 1622 død 1687

Præst fra 1660 til 1687

Peder var født i København. Han blev gift med Mette Sørensdatter, Mette nævnes flere gange som gudmor. Hun døde i 1668, hvorefter Peder blev gift med Engel Jacobsdatter. De fik børnene Jacob i 1672, Ingel i 1673 og Rasmus i 1676. Peder døde i 1687, hvorefter enken giftede sig med efterfølgeren.

Hans Pedersen Svane

Født 1664 død 1719

Præst fra 1687 til 1719

Hans og Engel fik 2 døtre, hvoraf den ene blev gift med efterfølgeren. Hans døde i 1719, Engel døde i 1727 80 år gammel.

Vilhelm Jacobsen Lindam

Født 1686 død 1758

Præst 1719 til 1758

Lindam blev som nævnt gift med forgængerens datter Mette Cathrine Hansdatter. Lindam og Mette fik 3 sønner og 2 døtre, Jacob, der blev skoleholder i Kæderup og degn i Dalby og Hans der blev forpagter på Bregentved. Mette døde i 1732, hvorefter Lindam blev gift med Karen Christensdatter fra Aarslev. I 1752 overdrog præsten gården matrikel 2 i Rode til Bregentved, da han ikke kan få forpagtere til gården, hvorved den forfalder. Lindam døde i 1758.

Hans Ludvig Pontoppidan

Født 1730 død 1802

Præst 1758 til 1770

Hans var søn af stiftsprovst i Århus Christian Ludvigsen Pontoppidan. Han blev gift med Anna Cathrine Mikkelsen. Et år efter, at Pontoppidan var kommet til Dalby, kom han ud for en uhyggelig oplevelse. Natten mellem den 21. og 22. december 1759 skete der et jordskælv, og den 13. januar 1760 giver Pontoppidan følgende indberetning: "Om jordskælvet kan jeg af egen erfaring intet melde, siden jeg sov, da det lod sig fornemme; men min kone mærkede det på samme måde som ovenfor anført, ja så stærkt, at hun frygtede for, at sengen skulle vælte sig om. En god ven fra København, som sov i den anden ende af huset, fornam det som en lyd af mange vogne, hvorved grunden rystede, og dørene, som er ganske nye, sprang op."

Hans blev i 1770 stiftspræst på Vallø.

Hans Hansen Schousboe

Født 1734 død 1798

Præst 1770 til 1798

Schousboe var gift med Karen Pedersdatter Smith af Mern, med hvem han fik 10 børn. Han havde tidligere været præst i Ulse, og der havde han "nydt penge for brændevin" som han selv havde brændt og destilleret, og karlen havde kørt brændevin fra præstegården i ankervis, det førte Schousboe en retssag på livet, og en bøde på 10 rigsdaler.

Umiddelbart virker han til at have været yderst foretagsom i sin tid i Dalby, men samtidigt i konstant pengenød.

I 1776 får præsten sine jorde udskiftet af fællesskabet, dette medfører at den største part af præstens jorder samles så langt fra præstegården, at de kun med besværligheder og tab kan dyrkes. Det resulterer i, at "Præstemarksgården", den senere "Snedkergård", matrikel 2, opføres og bortforpagtes.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalbye Bye, , , FT-1787, C4349

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Hans Schousboe 57 Gift Husbonde Sognepræst

Karen Smidth 47 Gift Madmoder

Just Schousboe 15 Ugift Barn af første Ægteskab

Anna Dorothea Schousboe 14 Ugift Barn af første Ægteskab

Barbara Maria Schousboe 12 Ugift Barn af første Ægteskab

Kirstina Bodilla Birgitha Schousboe 8 Ugift Barn af første Ægteskab

Otto Christopher Schousboe 6 Ugift Barn af første Ægteskab

Jørgen Nielsen 43 Gift Tjenestefolk

Inger Bendtsdatter 40 Gift Tjenestefolk

Niels Olsen 17 Ugift Tjenestefolk

Mange er de folioark, som man finder i arkiverne, og som Schousboe har skrevet på med sin meget smukke og kunstfærdige håndskrift. Og bag ved mange af ordene mærker man det dybe suk fra et menneske, der er i nød.

Efterhånden voksede Schousboes børn til, og da han i 1796 konfirmerer sin yngste datter, skriver han: "Herrens navn være lovet, som har ladet mig opleve denne dag at confirmere af 10 børn de 7. Tvende er døde små, den ældste er confirmeret af provst Hamer i Lille Nestved, eftersom han gik i Herlufsholm skole."

Schousboe døde i 1798.

Hannibal Brandt

Født 1769 død 1831

Præst fra 1798 til 1831

Hannibal Brandt var klosterpræst i Randers, inden han i 1798 blev præst i Dalby/Tureby.

Om forholdene på dette tidspunkt beretter nedenstående.

At det ikke altid var let at modtage børnene til konfirmandforberedelse, ser vi af et brev 8. februar 1800 til biskop Balle; det fortæller, at der var adskillige af de konfirmander, der skulle konfirmeres til næste påske, hvis kundskaber var så svage, at han ikke turde antage dem uden bispens tilladelse. En forældreløs pige havde gået tre vintre, og en forældreløs dreng samt en fattig indsidders søn havde begge gået to vintre. Disse tre kunne læse »skikkelig i bog«. De kunne også katekismussen »nogenledes godt«, men intet af lærebogen. Videre hedder det: »Jeg lod dem rigtignok begynde derpå i efteråret, men de haver intet lært, thi den forrige vinter tjente de uden løn for at kunne gå noget i skole. I vinter derimod haver de måttet tage ordentlig tjeneste, og skolen er bleven aldeles forsømt, så de slet ikke er blevne bedre, end de var tilforn.« Hr. Brandt forudså, at selvom de skulle gå flere år, ville det ikke blive bedre, idet mangel på understøttelse ikke tillod dem nogen skolegang.

Desuden var der en dreng, som han var endnu mere i tvivl om. Forældrene, som var betlere, døde i hans barndom. Selv betlede han, indtil han var så stor, at han kunne tjene. »Og således har han gået hen indtil nu, og da han er 22 år, uden at lære noget,« skrev Brandt. Sidste vinter skulle han have været soldat, men da han ikke var confirmeret, blev det pålagt ham af sessionen, at han skulle konfirmeres næste gang. Siden havde han gået lidt i skole, og hr. Brandt havde selv læst med ham om aftenen, men alligevel kunne han ikke rigtig "læse i bog"

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, , Dalby by, 1, FT-1801, B6409

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Hannibal Brandt 33 Gift husbonde Sognepræst

Inger Plugmos 24 Gift hans kone

Ole Larsen 40 Ugift tjenestefolk

Niels Nielsen 19 Ugift tjenestefolk

Kirsten Larsdatter 50 Ugift tjenestefolk

Ane Andersdatter 26 Ugift tjenestefolk

Mette Andersdatter 19 Ugift tjenestefolk

Inger Plugmos født Lund 51 Enke konens moder

Katrine Thaarup 15 Ugift i pension

Rasmus Ingvorsen 10 Ugift et fattigt barn

Både Brandt og hustruens tid i Dalby var stærkt præget af sygdom, således at embedet blev varetaget af hjælpepræster.

Brandt døde i 1831.

Ludvig Ferdinand Luplau

Født 1800 død 1837

Præst 1831 til 1837

Luplau var født i Kolding af en tysk adelsfamilie. Luplau havde været præst 3 år på Lolland, før han kom til Dalby.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby, Præstegaarden, 1, FT-1834, B4647

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Ludvig Ferdinand Luplau 34 Gift Sognepræst

Maria Elisabeth Bernburg 32 Gift Hans kone

Lovise Luplau 7 Ugift Deres barn

Amalia Luplau 5 Ugift Deres barn

Philippa Luplau 5 Ugift Deres barn

Ludvig Luplau 4 Ugift Deres barn

Adam Vilhelm Luplau 2 Ugift Deres barn

Marie Luplau 1 Ugift Deres barn

Laurentze Machholdt 19 Ugift Huusjomfrue

Jens Hansen 23 Ugift Tienestekarl

Peder Nielsen 27 Ugift Tienestekarl

Ole Olsen 18 Ugift Tienestedreng

Jacob Nielsen 13 Ugift Tienestedreng

Mette Jensdatter 25 Gift Amme

Giertrud Hansdatter 16 Ugift Barnepige

Christiane Andreasdatter 21 Ugift Stuepige

Ellen Sophia Nielsdatter 25 Ugift Kokkepige

Ane Sophie Larsdatter 30 Ugift Bryggerpige

Ifølge hans indberetning trænger den gamle præstegård nu til en istandsættelse: I 1834 bemærkes om præstegårdens stuehus, at det er skrøbeligt trods den årlige gode oppudsning og vedligeholdelse. Samme år indberetter pastor Luplau til provsten, »at dette stuehus er såre hårdt angrebet af tidens tand og skævt i alle hjørner«, og at det behøver »en betydelig reparation for kun nogenlunde at kunne hænge sammen. Det burde forlængst være ombyttet med et nyt, når blot vedkommende havde evne til at bære den dermed forbundne udgift. Det er bygget af ege-bindingsværk med klinede vægge og stråtag.«

Der skulle dog forsat gå nogen år før dette skete.

Luplau døde i 1837.

Carl Markussen

Født 1806 død 1859

Præst fra 1838 til 1859

Carl var født i København i 1806; i 1833 blev han ansat som huslærer på Bregentved, og i 1838 som præst i Dalby. Fra 1842 har vi følgende beskrivelse af præstegården:

Pastor Markussens indberetning i 1842 ligger på linie med pastor Luplaus og lyder således: "Præstegården består af 4 sammenbyggede længer. Imod nord ligger et gammelt stuehus på 24 fag, hvis vigtigste værelser ligger på solsiden. Det er forøget med 2 udbygninger mod nord, hver på 4 fag og med to værelser, som er indrettede i den nordre ende af den til stuehuset stødende østre udhuslænge. På den måde fåes unægtelig overflødig og bequem indrettet beboelseslejlighed, samt forrådkamre, men dette stuehus er som anført gammelt og udfordrer virkelige reparationer."

"Af bedre beskaffenhed er et par udlænger, der tilsammen udgør omtrent 60 fag hus. De er nyopførte for henimod 60 år siden af daværende præst Schousboe på egen bekostning. De er beregnede på præstegårdens forrige store avlling og afgiver derfor nu så overflødig plads, at de ikke alene rigelig rummer al gårdens avl af sæd og høg; men også et lige så stort kvantum af tiendesæd. Præstegården er assureret for 5610 rigsdaler i brandcassen."

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby, , 1, Præstegaarden, FT-1845, C3032

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Carl Niels Edvard Markussen 40 Gift Sognepræst København

Ane f. Rosing 30 Gift hans Kone Jyllinge Sogn Københavns Amt

Nicoline Steenstrøm 16 Ugift deres Pleiedatter København

Hanne Marie Nielsen 25 Ugift Husjomfru Kjøge

Niels Clemmentsen 29 Ugift Tjenestefolk Øster Egede Sogn Præstø Amt

Frederik Christian Jensen 15 Ugift Tjenestefolk Fensmark Sogn Præstø Amt

Ane Sophie Jensdatter 24 Ugift Tjenestefolk Ulsøe Sogn, Præstø Amt

Inger Kirstine Hansdatter 21 Ugift Tjenestefolk Her i Sognet

Fru Lindhard fortæller om pastor Markussens konfirmandtimer, at mandag morgen sad drengene på een bænk og pigerne på en anden, og præsten sad i sin armstol, så han kunne overse begge rækkerne. Så skulle de, der havde været i kirke om søndagen, rejse sig, og de fik spørgsmålet: "Hvad prædikede jeg om i går?" Derefter skulle de fortælle prædikens indhold. Pastor Markussens prædikener var godt opdelte. Derefter skulle de, der ikke havde været i kirke, rejse sig, og fik spørgsmålet: "Hvorfor var du ikke i kirke i går?" De gav forskellige grunde. Hvis nogle angav grunden, at de var ude at tjene, sagde Markussen: "Hils din husbond og sig, at jeg gerne ser, du får lov at komme i kirke."

Carl døde i 1859.

Emil Olsen

Født 1806 død 1872

Præst fra 1859 til 1872

Emil Olsen var født i København, han blev præst i Hem i 1835, i Lime i 1838 og i 1859 i Dalby. Emil Olsens tid i Dalby var præget af sygdom, fra 1865 måtte han have hjælpepræst, og det varede ved til hans død i 1872.

Andreas Listov

Født 1817 død 1889

Præst fra 1872 til 1889

Listov var født i København i 1817, han blev præst i Dalby i 1872. Da pastor Listov kom hertil fra byen, er det forståeligt, at han hurtigt begyndte at arbejde for opførelsen af et nyt stuehus. Det kom til at ligge længere imod nord end det gamle. Allerede den 1. april 1873 kunne pastor Listov bede provsten og 2

synsmænd komme og syne grunden og materialerne til det nye stuehus. Grunden var fuldstændig lagt af kampesten til kælderhøjden, og arbejdet var forsvarligt udført. Kalken var tilstede og havde været læsket siden december f. å. Der var cirka 11.000 mursten fra Egede Teglværk samt mange tømmermaterialer.

Arbejdet gik hurtigt dengang. Allerede 25. juni 1873 var stuehuset fuldstændig under tag, skorstenene færdige; der var sket berapning og gipsning m.v. Afleveringssynet holdtes den 3. februar 1874. Det konstateredes, at man havde fulgt tegningen med undtagelse af, at man på loftet kun havde lavet 3 værelser i stedet for 4, hvorved man sparede 100 rigsdaler. Der var også sket nogle småændringer, og overslaget overstiges med 560 rigsdaler. Byggeriet kostede 8779 rigsdaler. Heri er indbefattet omforandringer til ca. 300 rigsdaler ved de gamle udlænger.

Tømremester Jens Jensen, Rødemarkshus, havde leveret tegning og overslag for 40 rigsdaler. Alles øjne var nu rettet mod den nye, kæmpestore præstegård, der afløste den skrøbelige fra 1606. De tre udlænger blev stående, og man kørte op til den nye præstegård ad den gamle vej.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby By, en Gaard, 14, FT-1880, C7080

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Andreas Laurits Karl Listov 62 Gift Husfader, Sognepræst Kjøbenhavn

Ane Fredrikke Lovise Listov født Ebertin 54 Gift hans Hustru Kjøbenhavn

Karen Sofie Nielsen 22 Ugift deres Tjenestefolk Dalby Sogn Præstø Amt

Ellen Sofie Larsen 35 Ugift deres Tjenestefolk Ulse Sogn Præstø Amt

Sofie Kirstine Andersen 21 Ugift deres Tjenestefolk Skjældby [Skelby] Sogn Sorø Amt

Jens Hansen 45 Ugift deres Tjenestefolk Dalby Sogn Præstø Amt

Peter Nielsen 16 Ugift deres Tjenestefolk Dalby Sogn Præstø Amt

Listov døde i 1889.

Harald Ludvig Pedersen

Født 1835 død 1890

Præst fra 1889 til 1890

Harald Pedersen nåede kun kort tid i sognet, han blev indsat i september 1889 og døde allerede i november 1890.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby, Præstegaarden, 2-12, FT-1890, C7083

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Harald Ludvig Petersen 54 Gift Husfader Sognepræst Engom Sogn, Vejle Amt

Henriette Katrine Kettrup 67 Gift Husmoder Sognepræstens Hustru Tømmerup Sogn Holbæk Amt

Mette Margrethe Elise Henriksen 25 Ugift Plejedatter Aalborg

Anna Katrine Bjørn 23 Ugift Husjomfru Vammen Sogn, Viborg Amt

Ane Kirstine Pedersen 21 Ugift Stuepige Dalby Sogn, Præstø Amt

Peter Rasmussen 29 Ugift Spøtrup By, Aarhus Amt

Jens Peter Hansen 14 Ugift Dalby Sogn, Præstø Amt

Helmer Blom

Født 1843 død 1937

Præst fra 1890 til 1914

Under provst Blom's tid i præstegården i Dalby blev der lukket op for møder, hvad der var ukendt på dette tidspunkt. Der blev dannet pige- og ynglingeforeninger. Der blev holdt søndagsskole i kirken, og i Tureby blev der 1891 bygget missionshus, hvor der blev holdt møder og søndagsskole. Provst Bloms levende og vækkende forkyndelse samlede mange. Og det var på en tid, hvor der i sognene var meget drikkeri, og hans forkyndelse førte til en forandring med dette.

Men provst Bloms indsats mærkedes ikke blot i sognenes liv. For eksempel kom han tidligt ind i bestyrelsen for Magdalenehjemmet, og allerede i 1890'erne begyndte han med Dalbybasaren, der dengang arbejdede til fordel for Magdalenehjemmet (nu Skovtofte).

På Haslev-egnen stod han som midtpunktet i Indre Missions arbejde. Han var med til at gøre Haslev til en skoleby. I en lang årrække kom eleverne fra Haslev Højskole i Dalby kirke om søndagen. Provst Blom blev næstformand i højskolens bestyrelse, og i en meget lang årrække var han formand for Haslev Seminarium. Også Ydre Mission havde Bloms store interesse, og han var da også en tid kredsformand for DMS.

Blom tog sin afsked i 1914, 71 år gammel.

Peter Münster

Født 1867 død

Præst fra 1914 til 1932

Pastor Münster kom til Dalby-Tureby som en afgjort missionspræst, og hele hans gerning lå på denne linje. Han havde svært ved at forlige sig med folkekirken og ønskede, at der skulle øves kirketugt, hvad der bragte ham mange vanskeligheder. Münster stod urokkeligt fast på sine meninger. Havde han taget et standpunkt, lod han sig ikke røkke derfra. Han var klar og aktuel i sine prædikener. En nytårsdag holdt han en revy over sognets liv, da han betragtede denne dag som en rent borgerlig dag, og han udtalte ønsket om, at Jordemoderstræde (nu Bavnestræde) helst skulle blive farbar for andet end flyvemaskiner.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby, 1a, 56, FT-1921, C4897

Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:

Gutzon Peter Münster 24/4 1867 Gift Husfader Sognepræst og Redaktør Baarse, Præstø Amt

Elise Frederikke Münster F. Kann 27/4 1869 Gift Husmoder Gjevninge

Karen Cecilie Gaarde 19/3 1887 Ugift Husgerning Hørup, Vejle Amt

Christian Frederik Hansen 30/5 1875 Ugift Tjenestekarl Hørsholm, Frederiksborg Amt

Münster tog sin afsked i 1932.